

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-645-4-38>

THE LIABILITY FOR SMUGGLING UNDER THE DRAFT OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОНТРАБАНДУ У ПРОЄКТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

**Balobanova Daria
Oleksandrivna**

*Doctor of Law, Professor,
Professor of the Department
of Criminal Law Discipline
Odesa State University
of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

**Балобанова Дар'я
Олександрівна**

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінально-
правових дисциплін
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Робочою групою з реформування кримінального права, яка діє в межах Комісії з питань правової реформи, утвореної Указом Президента України від 07.08.2019 р., на розгляд професійної спільноти постійно вноситься проєкт Кримінального кодексу України. Остання редакція була запропонована станом на 15.10.2025 р. [1]. Повністю підтримуючи роботу цієї групи та висловлюючи їм вдячність за їх титанічну працю, враховуючи тематичну спрямованість наукового заходу, вважаємо за потрібне зупинитися на баченні положень, що стосуються протидії контрабанді.

Відповідальність за контрабанду в проєкті КК передбачена в Книзі 6 Особливої частини «Кримінальні правопорушення проти економіки», а саме у Розділі 6.3 «Кримінальні правопорушення проти фінансів». На думку авторів проєкту контрабанду слід відносити до злочинів 3 ступеня (нетяжкий злочин).

Контрабандою визнається переміщення товарів у значному розмірі через митний кордон України: 1) без передбаченого законом декларування, 2) поза митним контролем, 3) з приховуванням від митного контролю.

Підвищувати тяжкість контрабанди мають вчинення відповідного злочину: 1) щодо товарів у великому розмірі; 2) щодо підакцизних товарів; 3) у складі простої групи; 4) з використанням службових повноважень чи професійних обов'язків або пов'язаних із ними можливостей (на 1 ступінь); 2) щодо товарів в особливо великому розмірі (на 2 ступені).

Значний розмір контрабанди має становити вартість предмету контрабанди, яка в п'ятсот і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці; великий розмір – в п'ять тисяч і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці; особливо великий розмір – в п'ятдесят тисяч і більше разів перевищує розмір розрахункової одиниці. Така розрахункова одиниця визначається в ст. 1.1.2 та дорівнює 1/30 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня року, в якому було вчинене кримінальне правопорушення. Отже, якщо взяти до прикладу мінімальну заробітну плату в Україні в 2025 р., то отримуємо: значний розмір контрабанди був би 133 500 грн; великий розмір – 1 335 000 грн; особливо великий розмір – 13 350 000 грн.

Порівняння з відповідними положеннями чинного КК України дозволяє зробити наступні висновки:

1. Наявність в проєкті однієї статті, в якій встановлюється відповідальність за контрабанду. В чинному КК України, з порушенням правил законодавчої техніки, відповідальність за контрабанду міститься в статтях: ст. 201 «Контрабанда культурних цінностей та зброї», ст. 201¹ «Контрабанда лісоматеріалів та цінних порід дерев», ст. 201³ «Контрабанда товарів», ст. 201⁴ «Контрабанда підакцизних товарів», а також ст. 305 «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів». Неможна не підтримати позицію розробників проєкту, які відмовилися від спеціальних норм на користь єдиної загальної норми. Слід зазначити, що контрабанда підакцизних товарів за проєктом розглядається як злочин підвищеної тяжкості (кваліфікований склад кримінального правопорушення), тоді як чинний КК України містить спеціальний норму.

2. Враховуючи, що за проєктом КК України предметом контрабанди можуть бути виключно товари (чинне законодавство містить різні визначення товарів, але можна спертися на таке, що закріплене в Митному кодексі України: товари – будь-які рухомі речі, у тому числі ті, на які законом поширено режим нерухомої речі (крім транспортних засобів комерційного призначення), валютні цінності, культурні цінності, а також електроенергія, що переміщується лініями електропередачі (п. 57 ст. 4 МК) [2]), контрабанда обґрунтовано віднесена до кримінальних правопорушень проти економіки та такого її елемента, як фінанси. В чинному КК України місце контрабанди визначено серед кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, хоча навряд чи її можна визнати об'єктом, наприклад, контрабанди зброї чи інших предметів, обмежених чи вилучених з обігу;

3. Контрабанда визначена в проєкті як переміщення товарів у значному розмірі через митний кордон України: 1) без передбаченого

законом декларування, 2) поза митним контролем, 3) з приховуванням від митного контролю. Способи переміщення «поза митним контролем» та «з приховуванням від митного контролю» співпадають з чинним КК України та є усталеними для розуміння контрабанди у вітчизняному законодавстві та практиці. Викликає запитання доцільність виокремлення способу «без передбаченого законом декларування», який традиційно вважається одним з різновидів переміщення «з приховуванням від митного контролю».

4. Мінімальна вартість контрабандних товарів (якщо мова не йде про особливі предмети) за чинним КК України та проектом розрізняється більш ніж в 50 разів.

5. Контрабанда за проектом є злочином 3 ступеня, тобто за відсутності ознак, які підвищують чи знижують їх тяжкість, за їх вчинення має бути призначене покарання у виді обмеження свободи від 3 до 4 років або строкове ув'язнення від 3 до 4 років. За чинним КК України за контрабанду товарів передбачено покарання у виді штрафу від десяти тисяч до двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Але за такої відмінності в суворості покарань проект відносить контрабанду до нетяжких злочинів, а чинний КК – до тяжких. Звісно така видова належність тягне за собою відповідні правові наслідки.

Отже, можна зробити висновок, що те, як вирішується питання про кримінальну відповідальність за контрабанду у проекті КК України, в цілому заслуговує на підтримку, з огляду на доцільність та правила законодавчої техніки.

Література:

1. Текст проекту нового Кримінального кодексу України станом на 15.10.2025 р. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2025/11/12/00-kontrolnuj-proyekt-kk-15-10-2025-eksperty-frn.pdf> (дата звернення 15.11.2025).

2. Митний кодекс України від 13.03.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення 15.11.2025).